

METODY PLEBISCITNÍ KAMPANĚ NA TĚŠÍNSKÉM SLEZSKU V LETECH 1919–1920

LUBOMÍR NOVOTNÝ

Abstrakt: Tento článek pojednává o metodách plebiscitní kampaňe ve východní části bývalého Rakouského Slezska. V roce 1919 bylo rozhodnuto, že územní spor mezi nově vzniklým Československem a obnoveným Polskem bude řešen plebiscitem, stejně jako hraniční spory mezi Polskem a výmarským Německem v Horním Slezsku a oblasti Varmie a Mazur. Tímto rozhodnutím byl odstartován propagační zápas, který zachvátil celé Těšínské Slezsko a měl svůj emocionálně negativní přesah do nitra obou států. Plebiscit nakonec uskutečněn nebyl a Těšínské knížectví bylo rozděleno na základě rozhodnutí mezinárodní arbitráže v belgickém lázeňském městě Spa.

Klíčová slova: Plebiscit, kampaň, propaganda, plakát, referendum, Dohoda.

I. ÚVOD

Konec 1. světové války znamenal pro český národ zápas o udržení historických hranic českých zemí. Evropou letěla hesla zdůrazňující práva národů, právo na sebeurčení, etnografický princip, což částečně znamenalo protipohyb vůči českému zahraničně-politickému programu, tak jak jej koncipoval Masaryk se Štefánikem a Benešem. V historickém povědomí zůstává jako hlavní poválečný spor týkající se hranic českých zemí o oblast tzv. Sudet, nicméně sporným územím bylo i historické Těšínské knížectví. Nároky na tohle území si dělalo především Československo a Polsko, nicméně důležitou roli hráli i místní Němci a tzv. Šlonzáci. Když se nepodařilo bilaterálním jednáním mezi Československem a Polskem dosáhnout únosného kompromisu, bylo rozhodnuto, že se využije dobově populárního hlasovacího institutu, tedy plebiscitu. Přestože nakonec na Těšínském Slezsku k lidovému hlasování nedošlo a územní spor byl rozhodnut v arbitráži, proběhla na Těšínsku emocionální plebiscitní kampaň, jejíž metody, postupy a veřejné projevy jsou předmětem tohoto článku.¹

II. ROZHODNUTÍ O PLEBISCITU

Po vyhlášení samostatného Československa a Polska na podzim 1918 bylo zřetelné, že historický princip nemá v dané realitě šanci vůči etnografickým nárokům a že hlavní boj mezi Prahou a Varšavou bude o uhelný revír a dráhu Bohumín – Košice. Prozatímní dohoda z 5. 11. 1918 mezi Zemským národním výborem sídlícím v Ostravě (dále ZNV) a Národní radou Těšínského knížectví (dále RN – Rada Narodowa) se sídlem v Těšíně stanovila demarkační linii, která víceméně respektovala etnografický princip a dávala pod polskou správu více

¹ Tento článek vychází z textu „Těšínské Slezsko po Velké válce – hrátky s plebiscitem na Těšínsku (Śląsk Cieszyński po wielkiej wojnie – rozgrywki wokół plebiscytu na Śląsku Cieszyńskim)“, který byl součástí katalogu k výstavě „Slezsko po Velké válce. Čas plebiscitu v Horním Slezsku (1919–1921)“, která se konala 1. 10.–30. 11. 2012 v prostorách Vědecké knihovny v Olomouci.

než $\frac{3}{4}$ rozlohy knížectví.² Polský pokus chápat tuto prozatímní dohodu jako výchozí bod pro budoucí hranice tím, že se na sporném území budou konat volby do Sejmu, vedl k československé vojenské intervenci v lednu 1919, která měla pro futuro dalekosáhlé důsledky. Po celé jaro a léto 1919 pak probíhala bilaterální jednání, a když tato k ničemu nevedla, bylo v září 1919 rozhodnuto o tom, že na Těšínsku proběhne (ovšem jen poradní) plebiscit. Princip plebiscitu byl v tehdejší době populárním řešením hraničních poměrů, připravoval se v jižní části Východního Pruska, v Horním Slezsku, mluvilo se o něm i na řadě dalších sporných území, tedy Těšínsko nebylo žádnou výjimkou.

Samotná myšlenka plebiscitu je pouze obecnou formulací a čertovo kopýtko je skryto v plebiscitních podmínkách, tedy v hlasovacím řádu (především kdo může hlasovat) a ve vymezení území, na němž se má hlasovat. V případě hornoslezského plebiscitu na Opolsku mělo stanovení těchto podmínek zásadní vliv, když mohli hlasovat i emigranti, což nakonec převážilo výsledkově misky vah na německou stranu.³ V těšínském případě se vedly spory o vymezení hlasovacího teritoria, když česká strana nechtěla přistoupit na omezenou variantu a trvala na hlasování na celém území Knížectví, a spornou byla též personální otázka. Polská strana volala po extenzivním výkladu hlasovacího práva, tak aby se to vztahovalo na co nejvíc osob, jež byly na Těšínsku usazeny krátce. Šlo hlavně o důlní revíry v politických okresech Karviná a Fryštát, kde narůstal v předválečném období počet horníků a důlních pracovníků z Haliče. Nakonec byl přijat princip, že hlasovací právo bylo přiznáno osobám, které dosáhly dvaceti let k 1. lednu 1919 a především, které měly bydliště nebo domovské právo na plebiscitním území před 1. srpnem 1914, což více svědčilo československým požadavkům. Hlasování mělo proběhnout na celém teritoriu knížectví a mělo se provést podle obcí.⁴

III. Plebiscitní kampaň – organizace, prostředky, metody

Vzhledem k tomu, že atmosféra na referendovém těšínském území byla den ode dne napjatější, bylo jasné, že kampaň bude zaměřena zcela na emoce, bude negativní, v lepším případě jen zesměšňovací. Kampaň se oboustranně odehrávala v novinách, časopisech, letáčích, pohlednicích, nálepkách, ale i na ulicích při demonstracích, stávkách, též v kostelech a její součástí byly i ozbrojené ataky. Polský historik Józef Chlebowczyk popisoval atmosféru kampaně: „Nie było środka, którym by się nie posłużono w tej zaciętej i neubłaganej walce: od odwoływania się do dziedzictwa przodków, do przywiązania do mowy ojczystej, uczuć patriotycznych – słowem od apelowania do stanów emocjonalnych poprzez agitację eksponującą argumenty ekonomiczne... do różnorodnych form psychicznego nacisku i terroru fizycznego włącznie.“⁵

2 Z celkové rozlohy knížectví připadlo ČSR 22,7 % území, na němž žilo 70 % obyvatelstva mluvícího česky, 20 % německy a jen 10 % polsky. Polské straně náleželo 77,3 % území se 73 % polské populace, 22 % německé a 5 % české. SZELONG, K. Plebiscit a otázka sebeurčení těšínského obyvatelstva 1918–1920. In: *Těšínsko*. 2001, č. 1, s. 8.

3 Blíže k tématu GIEDROJĆ, B. Czas plebiscytu na Górnym Śląsku – obraz Polaka i Niemca w drukach propagandowych ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu. In: *Slezsko v proměnách času = Śląsk przez wieki: sborník z odborné konference v rámci projektu Veduty slezských měst a staré mapy Slezska – Panoramy miast śląskich i mapy Śląska*. Olomouc, 6. září 2011, Muzeum umění Olomouc – Arcidiecézní muzeum Olomouc. Olomouc, 2011, s. 7–13.

4 Pelc, F. *O Těšínsko*. Slezská Ostrava: Slez. Matice osvěty lid., 1928, s. 104.

5 CHLEBOWCZYK, J. *Nad Olzą*. Katowice, 1971, s. 145–146. „Nebylo prostředku, který by nebyl užít v této nelítostné a neúprosné válce: od odvolávání se na dědictví předků, na rodný jazyk, vlastenecké pocity – slovem od apelování na emoce přes agitaci zdůrazňující ekonomické argumenty ... až po různorodé formy psychického nátlaku včetně fyzického teroru.“

Obrázek č. 1: Šlonzácká pročeškoslovenská kampaň.

Obě dvě strany si vytvořily vlastní plebiscitní komise, jejichž cílem bylo koordinovat kampaň, působit na voliče, především na nerozhodnuté a národnostně nevyhraněné obyvatelstvo, což se týkalo různých etnických, jazykových, náboženských, sociálních, třídních, profesních a dalších skupin. Takto se v hledáčku kampaň obou stran ocitli především Šlonzáci, Němci, ale i Goralé a Židé.⁶ Tyto samotné skupiny, respektive jejich kolektivní zástupci, vedli samostatnou kampaň v intencích té strany, k níž se přiklonili. Takto Koždoňova Slezská strana lidová plédovala za jednotu Těšínska a jeho přičlenění k Československu, působení Němců nebylo natolik výrazné a Goralé nebyli subjektem, ale objektem zájmu. Vydávaly se propagační tiskoviny (pročeškoslovenské např. *Těšínská korespondence*, *Teschener Volksbote*, Koždoňův *Ślazaq* i Těšínska „Galičany“.⁷

Humoristický časopis *Nasz Kocur* tepal polské reálné i smyšlené problémy, když se terčem stávala především hospodářská slabost Rzeczpospolity,⁸ vedle toho i kritika katolické církve,⁹ především síly kněžského stavu, který bude udržovat dělnictvo v nerovnoprávném postavení.¹⁰

Šlonzácké hnutí se snažilo apelovat na nerozhodnuté, národnostně nevyhraněné a vlažné obyvatelstvo v tom smyslu, že Těšínsko bude zahlceno příchozími z Haliče, bude řízeno

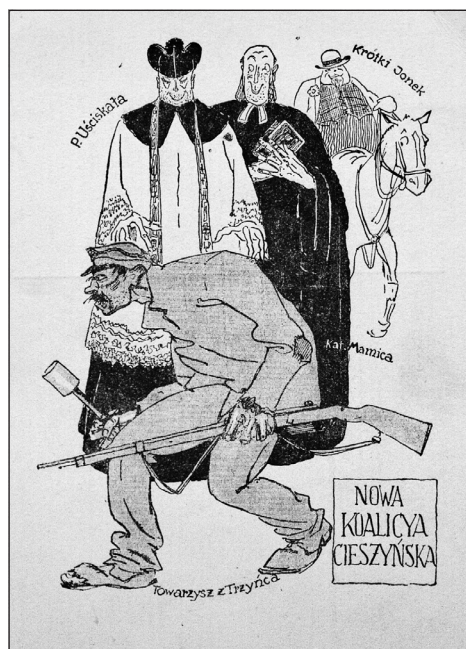
6 Polská strana takto do kampaň zapojila tarnopolského rabína Dr. Samuela Arona Taubelese, který v polsko-německém letáku nabádal souvěrce k propolskému hlasování. „*Souvěrcům na plebiscitním území v Těšínsku*“. [S. l., s. n., 1920, propolský leták v polsko-německé mutaci, 230 × 295 mm, WBP w Opolu, sign. 108 U Teka 83].

7 „*Zástupci Národní rady slíbili našim Goralům před plebiscitem lesy i salaše. Ale naši Goralé nejsou tak hloupi. Nenechají se tak jednoduše zavléct do Galileje*“. [S. l., s. n., ca 1920, protipolská pohlednice, 100 × 145 mm, WBP w Opolu, sign. 73 U Teka 83].

8 Karikatury pod názvem „*Bohatství Polska*“. [Moravská Ostrava: Česká plebiscitní komise, 1920, č. 2, s. 6, protipolský humoristický časopis, WBP w Opolu].

9 Karikatury pod názvem „*Politika polských kněží ve Slezsku*“. [Moravská Ostrava: Česká plebiscitní komise, 1920, č. 2, s. 8, protipolský humoristický časopis, WBP w Opolu].

10 „*Nová těšínská koalice*“. [S. l., s. n., ca 1920, protipolská pohlednice, 100 × 145 mm, WBP w Opolu, sign. 96 U Teka 83].

Obrázek č. 2: Šlonská pročeškoslovenská propaganda.

Obrázek č. 3: Šlonská pročeškoslovenská propaganda.

haličskými úředníky a též haličskou správou náležitě vysáváno. Na propagačních letáčích byla s oblibou zobrazována polská (haličská) trojice – kněz, Žid a polský oficír, což mělo symbolizovat útlak a nsvobodu, která by Těšínsko čekala v případě připojení k Polsku.¹¹

Těž Koždoňovci zdůrazňovali teror, jemuž jsou prý ze strany Poláků na Těšínsku Šlonsáci vystavováni,¹² agitovali mezi dělníky třineckých železáren apod. Zajímavou kapitolou v šlonských aktivitách byly silné výhrady vůči roli katolických (částečně i evangelických) duchovních v plebiscitní době.¹³ Především role kaplana Sciskaly¹⁴ byla na české straně silně zdůrazňována a s poněkud menším odporem i propolská stanoviska evangelického pastora Mamicí.¹⁵ V peri-

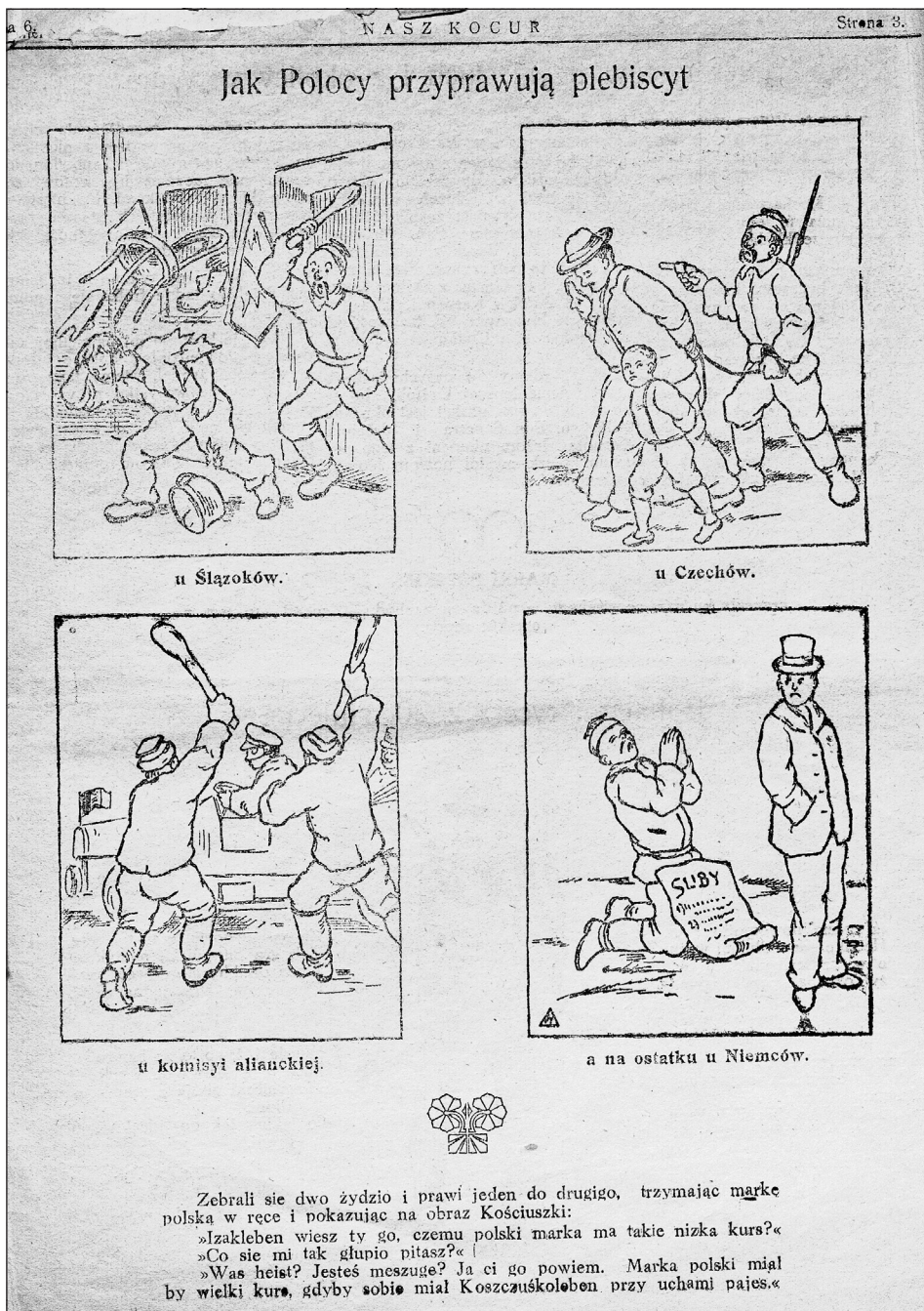
11 „Polská trojice. Jurek: Mám jít do Polska? Chraň Bože! Za nic na světě. Zuzka: Do Polska? Ještě to tak! Podívejte, pánové, tůdle!“ [S. l., s. n., ca 1920, protipolská pohlednice, 100 × 145 mm, WBP w Opolu, sign. 89 U Teka 83].

12 „...musste unter den barbarischen quälereien und Drangsalierungen polnischer Chauvinisten unsäglich leiden“ („...museli pod barbarským mučením a pronásledováním polských šovinistů nevýslovně trpět.“) *Das Teschener Plebiscit. Blätter zur Erinnerung an die Leiden der heimatstreuen Schlesier des Teschener Landes zur Zeit der Vorbereitungen für die Volksbestimmungen in der ersten Hälfte des Jahres 1920.* Tsch. Teschen 1920, s. 3. Ve VKOL sign. 71.343.

13 Tamtéž, s. 72–73.

14 Pelc, F. *O Těšínsko*. Slezská Ostrava: Slez. Matice osvěty lid., 1928, s. 131.

15 Viz poznámka 10 „Nová těšínská koalice.“

Obrázek č. 4: Antipolské karikatury ve Šlazačku.

odíku *Šlazaček* byla každoňovská agitace nejvíce politická a velmi silně zaměřena protipolsky. Šlonzácké hnutí se hrozilo možného připojení k Polsku, trvalo na udržení celistvosti knížectví a též jeho vztah k polskému národnímu hnutí na Těšínsku lze označit za vzájemnou nenávisť.

Československá propaganda byla tedy široká a výrazně se spoléhala právě na šlonzácké hnutí Josefa Koždoně a stále více na porovnání hospodářské úrovně a ČSR a Polska, když často se v těchto propagandistických materiálech objevovala rovnice, že chudoba Polska je zapříčiněna i Židy.¹⁶ Za zdůrazněním tohoto byli potencionální pročeskoslovenští voliči na koždoňovském orbitu zásobování dovozem: „...levného konzumního zboží (cukr, bory do regionu)... Komise zdvojnásobila v listopadu 1919 příděly tabáku, sklad textilní továrny v Opavě byl komisí za dva miliony korun vykoupen a prodán s 20–40% slevou konzumentům v československé části Těšínského Slezska. Jen na nižší ceny masa doplácela Československá republika milion korun měsíčně. Distribuce zboží byla plošně plánována pro celé Těšínsko.“¹⁷ Byla přejmenována Polská Ostrava na Slezskou Ostravu, stále zdůrazňovány polské zmatky, horší životní úroveň, nestabilita apod. Především v souvislosti s východními událostmi na jaře a v létě 1920 se stále více apelovalo na klidné Československo a naopak nejistou pozici Polska, zdůrazňovala se rizika, jimž bude Polsko vystaveno za pár let, až se na nohy postaví Německo a Rusko: „Stát polský bude státem větším než stát český. Leckdo mohl by se domnívat, že ve státě větším bude mít svou bezpečnost zajištěnu lépe než ve státě malém. Ve skutečnosti bude tomu naopak. Z čeho vznikl dnešní stát polský? Jedna jeho část, Kongressovka, náležela dříve k Rusku, druhá jeho část, Poznaňsko, náležela k Německu a třetí jeho část náležela k Rakousku. Poláci připojili však ku státu svému ještě i jiné země, které v dřívějších dobách nenáležely ke státu polskému. Německo má jim postoupiti pruské Slezsko a Gdansko, Rusku chtějí vzíti Litvu, Bílou Rus i Ukrajinu. Poražené Německo a bolševismem rozvrácené Rusko jsou dnes proti tomu bezmocné. Každému je však jasno, že Německo a Rusko, až se z války zotaví, budou opět usilovati o země, které jim Poláci vzali a které nejsou polské. Není tudíž vyloučena možnost, že Polsko za nějakou dobu bude míti novou válku.“¹⁸ Těž bylo oblíbeným tématem poukazovat na sociální stratifikaci polské společnosti: „V republice československé není knížat, hrabat, baronů apod. Všichni jsou občané téhož řádu. Bohatý nemá přednost před chudým, šlechtic nemůže se vyvyšovati nad prostého člověka z lidu. Stát polský není stát demokratický, nýbrž aristokratický...“¹⁹ Přes jisté výhody, jež v ruce třímala československá strana, se ovšem stále zdálo, že plebiscit dopadne, díky početní síle, výhodněji pro Poláky.

Polská kampaň byla naopak zaměřena na slovenskou otázku a na to, že československý stát se brzy rozpadne, že Slovinci se odtrhnou, že Češi nemohou dlouho ovládat zbylé národnosti, že se jedná o „druhé, zmenšené Rakousko“ a jako takové nemá budoucnost.²⁰

Samozřejmě notorií byl poukaz na proticírkevnost Čechů, kteří budou šířit antikato-licismus, tak jako prý činí na Slovensku.²¹ Těž bylo poukazováno na hospodářské problémy – nouzi a hlad, což ovšem byla jen defenzivní taktika vůči československé ofenzivě, která se v praxi viditelně projevovala především zásobováním konzumů Slezské strany lidové. Vedle těchto praktických věcí se též apelovalo na vlastenecké city, zpravidla propojené s láskou

16 „Co jde z Polska na export.“ [S. l., s. n., ca 1919, protipolský leták, 290 × 320 mm, WBP w Opolu, sign. 77 U TeKa 21].

17 JELÍNEK, P. *Zahraničně – politické vztahy Československa a Polska 1918–1924*. Opava, 2009, s. 100.

18 Citace ze s. 3 plebiscitní brožury „Mám hlasovati pro republiku československou či pro stát polský?“ Jde o tisk bez udání místa vydání, nakladatele i data vydání. Apeluje na Slezany v pročeskoslovenském smyslu. Ve VKOL pod sign. 144.774.

19 Tamtéž, s. 4.

20 „Ty pán – já pán.“ [S. l., s. n., 1920, propolský leták představující základní potraviny a suroviny v Polsku a v českých zemích, 155 × 225 mm, WBP w Opolu, sign. 111 U TeKa 85].

21 Pro těšínské poměry je to zajímavé, jelikož zde byla silná evangelická komunita a rozhodně zde neplatilo, že katolíci a Poláci je synonymum.

POLSKA
Obszar Polski wynosi 430.000 km²
Polska przewyższa zatem 3-krotnie
Polska to kraj o obszarze zwrótymi rozległym
Polska ma dostęp do morza, który jej otwiera wyjście na cały świat
w Polsce żywił polski ma olbrzymią przewagę nad innymi narodami
Polska ma tedy być zapewniona.

POLSKA liczy 35 milionów LUDNOŚCI
CZECHO-SŁOWACYA tylko 13 milionów

Liczebność
ludności
w Polsce
jest przeto
3½ razy
większa
niż
w Czecho-
Słowacyi

Roczna produkcja **NAFTY** w Polsce
wynosi
20 milionów
cenn. metr.
wartości
80 milionów
Koron

Czechy
nie mają
nic
nafty.

Roczna produkcja
ZBOŻA (głównie
żyta, jęczmienia i o-
sady) w Polsce wynosi
110 milionów cenn.
metr. wartości 2½
miliardów Koron.
Produkcya zboża
w Czecho-Słowacyi
jest 3 razy mniejsza,
wynosi bowiem 4-1
milionów cenn. metr.
wartości 9½ miliona K.

POLSKA I CZECHO-SŁOWACYA

Legend:
Polska
Obszar plebiscytowy
Czecho-Słowacya

Statystyka oparta na cyfrach z lat 1910-1914. Wartość podana wedle cen przedwojennych.

CZECHO-SŁOWACYA
Obszar Czecho-Słowacyi wynosi 143.000 km²
Czecho-Słowacye swoim obszarem
Czecho-Słowacya to kraj wązki i długi, rozdzielony górami
Czecho-Słowacya oddziela od morza i otoczona ze wszystkich stron wprost; skazana jest na uduszenie
W Czecho-Słowacyi Czechi stanowią mniejszość wobec innych narodów (Niemców, Słowaków, Madziarów i Rusinów)
— byt Czecho-Słowacyi jest niemożliwy do utrzymania.

SILA ZBROJNA POLSKI
przewyższa 3½ razy siłę zbrojną Czech
Żołnierze polski na licznych polskich bitwach
okryli się chwale i waleczności
Żołnierz polski i bohaterstwa

Żołnierz czeski
umie dobrze
rewitować,
lecz patrzy
tylkoaby się
poddał nie-
przyja-
cielowi.

Żołnierz
czeski

Roczna produkcja **SOLI** w Polsce
wynosi
21 miliona
cenn. metr.
wartości
20 milionów
Koron.

Czechy
nie mają
nic
Soli

Roczna produkcja
MAKA
Polska

Ogólna wartość
Produkcji
**GÓRNICWY-
HUTNICZEJ**
w Polsce
wynosi rocznie
1.500 milionów Kor.

GÓRNICWY-
POLSKE

Ogólna wartość
produkcji
**GÓRNICWY-
HUTNICZEJ**
CZECHO-SŁOWACYI
wynosi rocznie
250 milionów Kor.

TŁE JEST KONI w POLSCE

Polska posiada
19 milionów sztuk
konii, owiec i świń!
Czecho-Słowacya
tylko 6½ miliona
t.j. 3 razy mniej.
Samych KONI
posiada Polska
prawie 4 miliony
t.j. 9 razy tyle co
Czecho-Słowacya
(420 tysięcy)

nie
Czechach

Obrazek č. 5: Polsko a ČSR v době kampaně.

k rodnému jazyku a zemi, v níž jsou pochováni předci.²² Propaganda směřovala do značné míry i směrem k horníkům ve sporném revíru, kterým byly neustále zdůrazňovány jejich polské kořeny, jazykové, náboženské, pokrevní s tím, že kde: „... polski górnik i Metalowiec Polskę kilofem i młotem wykuwa, gdzie lub narodowym strejkiem i karabinem bronili się przed swym zniszczeniem...“, tam je jeho vlast.²³ Jemnější strunu kampaně pak tvořili situační dialogy mezi Čechem a Polákem o Těšínku či publikace o historických nárocích na sporné území.²⁴ Těž se polská kampaň snažila rozdělit Slezskou stranu lidovou a oslabit postavení Josefa Koždoně.²⁵ Je nutno též zdůraznit, že RN se vnitřně dělila na umírněnější křídlo v čele páterem Józefem Londzinem a radikály kolem Tadeusze Regera, kteří požadovali vojenský zákrok Varšavy,²⁶ a z okruhu jejich stoupců zaznívaly krajní hesla typu „Wag i Ostrawica – to nasza granica“ apod. V neposlední řadě také na Těšínku doléhal ozvěk událostí v Horním

- 22 „Na Dušičky. Na hrobech našich otců přísaháme..., že Čechům tyto hroby nedáme. k tomu nám dopomáhej Bůh!“ [S. l., s. n., 1919, leták podporující propolské hlasování, 200 × 250 mm, WBP w Opolu, sign. 95 U Teka 26].
- 23 „Krajané! Země, kde nás matka porodila, kde nás krásné řeči polské naučila... [Podpis:] Slezští uprchlíci.“ [S. l., s. n., 1920, leták vyzývající k hlasování za přičlenění Těšínského Slezska k Polsku, 155 × 225 mm, WBP w Opolu, sign. 104 U Teka 83].
- 24 „České a polské historické právo na Těšínko.“ Autor Felix Konieczny představuje situaci evangeliků v Polsku a v českých zemích, přičemž vyzývá k propolskému hlasování. [Těšín, „Dziedzictwo“, 1920, plebiscitní brožura v polštině, 150 × 225 mm, 32 s., WBP w Opolu, sign. 92 U Teka 83].
- 25 Ten měl silné postavení, vždyť před Velkou válkou v posledních zemských volbách dokázal porazit uznávaného vůdce těšínských Poláků, katolického kněze Józefa Londzina. GAWRECKI, D. Před devadesátí lety. Několik úvah o rozdělení Těšínka v roce 1920 v evropských souvislostech II. In: *Těšínko*. 2010, č. 2, s. 3.
- 26 JELÍNEK, P. *Zahraničně – politické vztahy Československa a Polska 1918–1924*. Opava, 2009, s. 101.

Slezsku, kde bylo v létě 1919 rozhodnuto, že se bude konat plebiscit. v Horním Slezsku byla situace ještě komplikovanější než na Těšínsku, docházelo zde ke značnému násilí a část polských aktivistů utekla do Rzeczpospolity nebo na Těšínské Slezsko.²⁷ V srpnu 1919 došlo k prvnímu slezskému povstání a nepochybně tyto události měly vliv na psychologické rozložení na Těšínsku a podněcovaly radikální nálady.

Na jaře 1920 plebiscitní kampaň vrcholila, byla doprovázena stoupající nervozitou, násilím a výrazně ovlivněna událostmi mimo Těšínsko. K provedení vlastního hlasování nakonec nedošlo a o osudu Těšínského knížectví rozhodla arbitráž, tedy velmocenská sankce. Přesto vlastní kampaň, její průběh, způsoby prezentace, prostředky měly dlouhodobý a dalekosáhlý vliv na celou oblast.

IV. ZÁVĚR

V kampani, tak jak je běžné, byly využívány mýty, stereotypy, schématické úvahy, polopravdy a lži, to vše přilévalo olej do ohně mezilidských vztahů v promísěných oblastech, zejména v důlních revírech. Nicméně bylo alarmující, že se řešení celé otázky oddalovalo a bylo stále více vtahováno do mezinárodního kontextu, přičemž tento kontext soluci celého problému nenapomáhal. Československo bylo též aktivnější na diplomatickém poli v Paříži, kdežto polská strana musela řešit mnohem více problémů současně, když ten těšínský nebyl zdaleka tím nejožehavějším. Též pohled Varšavy (Piłsudského) a politiků v Krakově či Těšíně nebyl zcela identický. Propagační kampaň značně vyostřila vztahy mezi národy a vůbec všemi politicky činnými skupinami v rámci Těšínska, přičemž se nezdařilo tyto rány zahojit, jak na ose Praha – Varšava, tak mezi Čechy a Poláky na Těšínsku, až do krizových roků 1938–1939.

METHODS PLEBISCITE CAMPAIGN IN CIESZYN SILESIA IN THE YEARS 1919–1920

Summary: This article discusses about the methods of plebiscite campaign in the eastern part of the former Austrian Silesia. In 1919, it was decided that the territorial dispute between the newly established Czechoslovakia and renewed Poland, plebiscite will be addressed, as well as border disputes between Poland and Weimar Germany in Upper Silesia and the Varmie and Mazur. This decision started promotional struggle, which engulfed the whole Cieszyn Silesia and had its emotionally negative overlap inside both countries. a plebiscite was not finally realized and Cieszyn Silesia was divided based on a decision of an international arbitration in Spa. The campaign still deeply influenced the future and the lives of people not only in the disputed territory, but also in Poland and Czechoslovakia itself.

Key words: Plebiscite, campaign, propaganda, poster, referendum, The Entente.

²⁷ „Rozbijano polskie wieści manifestacje, w domach przeprowadzano rewizje...Wielu zagrożonych uszło do Rzeczpospolitej lub na Śląsk Cieszyński.” CZAPLIŃSKI, M. *Historia Śląska*. Wrocław, 2002, s. 358.